

**Актуальні проблеми
дошкільної освіти в Україні**

Випуск 13

Частина I

Міністерство освіти і науки України
Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія
Факультет дошкільної освіти
Кафедра дошкільної педагогіки, психології та фахових методик

Актуальні проблеми дошкільної освіти в Україні

Збірник наукових праць

Випуск 13

Частина I

Заснований в 2005 році

Хмельницький
2017

УДК 373.21 (477) (082)

ББК 74.1 (4 Укр)

A – 43

A 43 Актуальні проблеми дошкільної освіти в Україні: збірник наукових робіт / Укладачі Зданевич Л.В., Машкіна Л.А., Миськова Н.М., Пісоцька Л.С. – Хмельницький: ХГПА, 2017. – Вип. 13. – У 2-х ч. – Ч. I. – 216 с.

У збірнику «Актуальні проблеми дошкільної освіти в Україні» опубліковано матеріали наукового пошуку науково-педагогічних, педагогічних працівників, слухачів магістратури та студентів.

Збірник містить статті теоретичного і експериментального характеру науковців, викладачів, педагогів дошкільних навчальних закладів, слухачів магістратури та студентів зі спеціальності «Дошкільна освіта» під науковим керівництвом професорсько-викладацького складу.

Редакційна колегія

Пісоцька Леоніда Станіславівна – кандидат педагогічних наук, доцент, голова

Зданевич Лариса Володимирівна – доктор педагогічних наук, професор, заступник голови

Машкіна Людмила Андріївна – кандидат педагогічних наук, доцент, відповідальний редактор

Миськова Наталія Миколаївна – викладач кафедри дошкільної педагогіки, психології та фахових методик, комп'ютерний редактор

Рекомендовано до друку рішенням кафедри дошкільної педагогіки, психології та фахових методик (протокол №6 від 16 січня 2017 року)

© Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія, 2017

© Факультет дошкільної освіти, 2017

© Кафедра дошкільної педагогіки, психології та фахових методик, 2017

Абрамович Галина Михайлівна,
старший викладач кафедри
дошкільної педагогіки, психології
та фахових методик, Хмельницька
гуманітарно-педагогічна академія

Лисенко Євгена Михайлівна,
старший викладач кафедри
дошкільної педагогіки, психології
та фахових методик, Хмельницька
гуманітарно-педагогічна академія

Софіян Людмила Григорівна,
старший викладач кафедри
дошкільної педагогіки, психології
та фахових методик, Хмельницька
гуманітарно-педагогічна академія
м. Хмельницький

ВИКОРИСТАННЯ ТРАДИЦІЙ УКРАЇНСЬКОЇ ФАМІЛІОЛОГІЇ ТА ДИТИНОЗНАВСТВА В СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬО-ВИХОВНОМУ ПРОСТОРИ

Постановка проблеми у загальному вигляді... У сучасних умовах національного відродження України постає питання про більш ґрунтовне і продумане використання народної педагогіки в кожній ланці системи освіти. Особливо великого значення набуває національна основа у сучасному освітньо-виховному просторі. Нова філософія освіти базується на ідеї пріоритету родинного виховання, а усі інші соціальні інститути покликані допомагати, підтримувати, спрямовувати, доповнювати його.

Визначення провідної ролі сім'ї у вихованні дитини вимагає переосмислення його змісту на засадах багатовікового народного педагогічного досвіду – української фаміліології та дитинознавства.

Формулювання цілей статті... Мета даної статті – проаналізувати використання традицій української фаміліології та дитинознавства в сучасному освітньо-виховному просторі.

студентів; педагогічно-просвітницької діяльності з батьками, діти яких відвідують ДНЗ. Формуванню загально-професійного компонента сприяє розширення цілісного уявлення про навчальну дисципліну на основі інтеграції знань з іншими науками (методиками), літературою для дітей), що дає можливість реалізувати міжпредметні зв'язки, підвищити якість навчання, забезпечити творче використання теоретичних знань у педагогічній практиці, широку орієнтацію в довкіллі, задоволення професійних потреб майбутніх вихователів. Формування автодидактичного компонента забезпечується варіативністю змісту завдань для самостійної роботи, їх спрямованістю на врахування суб'єктивного досвіду студентів, їх інтересів та уподобань, розвиток самоосвітньої діяльності. Формуванню креативного компонента сприяє творчий, пошуково-дослідницький, проблемний характер завдань для самостійної роботи (проведення спостережень за дітьми, розробка проєктів, написання есе, сценаріїв взаємодії з батьками). Комунікативний компонент забезпечується різноманітністю змісту колективних дискусій, бесід, завдань, що сприяють виробленню вмій спілкуватися, вивчати, узагальнювати і використовувати кращий педагогічний досвід.

Визначено форми та методи особистісно зорієнтованого навчання дисциплін психолого-педагогічного циклу майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів (розробка SWOT- і PEST - аналізу, кейс-стаді, дискусія, аналіз педагогічних ситуацій, пошуково-дослідницька діяльність, тренінги взаємодії, ділові та рольові ігри, вікторини, творчі проєкти; створення ситуації успіху, ситуації вибору, опора на суб'єктивний досвід студента) та обґрунтовано їх роль у забезпеченні ефективності особистісно зорієнтованого навчання дисциплін психолого-педагогічного циклу.

Висновок. Результати проведеного педагогічного експерименту свідчать про доцільність упровадження особистісно зорієнтованого навчання дисциплін психолого-педагогічного циклу майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів у ВНЗ. Результати дослідження можуть бути використані в процесі вивчення психолого-педагогічних дисциплін у вищих педагогічних

навчальних закладах, а також у системі післядипломної педагогічної освіти.

Список використаних джерел

1. Зимняя И.А. Педагогическая психология / И.А.Зимняя. – М.: Издательская корпорация «Логос», 2000. – 384 с.
2. Каган М.С. Общение как философская проблема / М.С.Каган // Философские науки. – 1975. – № 5. – С.40-51.
3. Хуторской А.В. Современная дидактика: [Учебник для вузов] / А.В.Хуторской. – СПб.: Питер, 2001. – 544 с.
4. Якиманская И.С. Разработка технологии личностно-ориентированного обучения / И.С.Якиманская // Вопросы психологии. – 1995. – № 2. – С.3-4.

Зеленяк Вікторія Сергіївна,
студентка II курсу, напряму
підготовки «Дошкільна освіта»,
Мукачівський державний
університет

Попович Оксана Михайлівна,
старший викладач, Мукачівський
державний університет,
м. Мукачево

ВИХОВАННЯ ПРАЦЕЛЮБНОСТІ ДОШКІЛЬНИКІВ У ТВОРЧІЙ СПАДЩИНІ К.Д. УПІНСЬКОГО

Постановка проблеми та її актуальність. Трудова діяльність в дошкільному віці знаходиться в стадії зародження і проявляється, насамперед, як продуктивна наслідувальна діяльність. Своєчасне залучення дитини дошкільного віку до посильної праці необхідне для її всебічного розвитку. Праця вимагає і розвиває у дошкільника кмітливність, спостережливність,

увагу, мислення, пам'ять. Звідси одним із головних завдань вихователя є прищепити вихованцям любов до праці, яка б приносила радість.

У нових соціально-економічних умовах основними завданнями є виховання у дітей основ економічної грамотності, здатності сприймати і використовувати економічну інформацію; відбір видів праці, які найбільше цікавлять дітей у зв'язку з модернізацією економіки; підвищення педагогічної компетенції батьків у питаннях організації дитячої праці в умовах родинного виховання.

На сучасному етапі надзвичайно актуальним є впровадження ідей К.Д. Ушинського трудового виховання в практику роботи сучасних ДНЗ. Уже в дошкільному віці діти намагаються наслідувати працю дорослих. Слід допомогти їм усвідомити, що процес має певну послідовність операцій, потребує відповідних старань і вмінь. З часом діти починають розуміти, що перед тим, як приступити до праці, треба знати її мету, уявити її процес і результат, підібрати необхідні засоби (речі, комплекс речей, якими людина діє на предмети праці) і предмети праці (сировина, матеріали тощо), здійснювати цілеспрямовані трудові дії, взаємодіяти з іншими людьми. Батьки виношують сподівання, що вона виросте гармонійною особистістю, успішним спеціалістом, продовжить їх справу чи реалізує здібності і вміння у самостійно обраній сфері діяльності. Намагаючись виховати її цілеспрямованою, працелюбною, здатною долати труднощі на шляху до мести, вони покладають сподівання і на досвід дошкільних установ.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання виховного значення праці дітей у дитячому садку і сім'ї та проблеми трудового виховання стали предметом досліджень сучасних українських науковців З. Борисової, В. Павленчик, Г. Беленької, М. Машовець та ін.

Метою статті є розкрити місце і роль праці в творчій спадщині К.Д. Ушинського, визначити методика виховання працелюбності у дітей старшого дошкільного віку засобами творчості К.Д. Ушинського.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ідея праці як засобу всебічного розвитку людини розроблена в педагогічній

теорії К. Ушинського. Їй присвячена спеціальна робота – «Праця у її психологічному та виховному значенні», в якій обґрунтована необхідність «вільної праці» для розвитку почуття людської гідності. Людина, відірвана від праці, на думку Ушинського, втрачає кращі якості особистості, а батьки, оберігаючи своїх дітей від праці, розбещують і роблять їх нещасними [4].

В основу педагогічного процесу К.Д. Ушинський поклав працю в усіх її проявах, вважаючи її головним фактором людської досконалості, а працьовитість – одним з основних показників людяності. Джерела прояву працелюбності, як і джерела її прагнення до діяльності, закладені в самій природі дитини. Великий педагог неодноразово наголошував, що виховання не тільки повинно прищепити вихованцеві повагу й любов до праці; воно повинно ще дати йому звичку до праці, тому що серйозна праця завжди важка. Найголовнішими якостями, які необхідно виховувати у дітей, мають бути любов до праці, повага до трудівників, готовність виконувати будь-яку потрібну для суспільства роботу. Праця має стати життєвою потребою маленького громадянина [3].

А починається все із самообслуговування: вдягання черевичок, застібання гудзиків, умивання, складання іграшок, застилення ліжка, чергування по їдальні, у зеленому куточку тощо. І важливо не примушувати, а привчати дитину до трудового зусилля: терпляче, наполегливо, поступово. Примус до праці може викликати в неї протест, а пізніше – відразу. Саме побутова праця закладає підґрунтя трудового виховання.

Залучаючи дітей до виконання побутових обов'язків, ми виховуємо звичку працювати, а разом з нею привчаємо піклуватися про інших людей, формуючи благородні бажання. Привчати дітей до виконання будь-яких побутових справ треба не лише тому, що ми маємо готувати їх до майбутнього самостійного життя. Звичка й уміння робити щось своїми руками стануть у нагоді дитини, яку б професію вона не обрала, і, крім того, вони значною мірою сприяють її розумовому розвитку.

Діти старшого дошкільного віку можуть виконувати такі види робіт, що об'єднуються поняттям «господарсько-побутової праці»: утримувати в порядку свої іграшки, настільні ігри, посібники для занять; протирати і мити деякі іграшки; протирати

меблі (разом з кимось із дорослих); прати одяг для ляльок, дрібні особисті речі (носові хустки, шкарпетки, стрічки), серветки для хлібниці і т.п.; накрити на стіл, прибирати посуд після їжі; мити чашки, ложки; підмити підлогу в кімнаті, невеликим віником доріжку у дворі; надавати посильну допомогу в різних господарських справах: повісити або зняти з мотузки невелику за розміром білизна, допомогти нести сумку з покупками, купувати хліб, принести, віднести річ, підняти, якщо впала; проявляти турботу про молодших (допомагати одягатися, гуляти, грати, заспівати пісеньку, прочитати напам'ять вірш тощо) [1].

Відповідно до програми, трудове виховання включає основні види: самообслуговування, господарсько-побутову працю, працю в природі, ручну працю та форми її організації - доручення, чергування і колективна праця дітей.

Самообслуговування спрямоване на догляд за собою (умивання, роздягання, одягання, прибирання ліжка, підготовка робочого місця і т.п.). Виховне значення цього виду трудової діяльності полягає, насамперед, в її життєвій необхідності. В силу щоденної повторюваності дій, навички самообслуговування міцно засвоюються дітьми; самообслуговування починає усвідомлюватися як обов'язок. У старшому дошкільному віці з'являються нові навички самообслуговування: прибирання постелі, догляд за волоссям, взуттям. Процеси, пов'язані з цим, використовуються для вирішення більш складних виховних завдань: формування у дітей звички до охайності і чистоти, навичок поведінки в оточенні однолітків. Дитина обслуговує себе, перебуваючи поруч з іншими, у зв'язку з чим вона повинна розуміти потреби і труднощі оточуючих.

Вихователь на конкретних прикладах роз'яснює, як треба чинити, враховуючи потреби інших: відступитися в роздягальні, щоб дати пройти тому, хто вже роздягнувся; пропустити вперед чергових (їм важливіше вмитися скоріше, щоб приступити до своїх обов'язків), не затримуватися біля крана, щоб всі вмийся вчасно, попросити дозволу пройти, щоб не заповдіяти незручності кому-небудь і т.п. Все це формує у дітей елементарну дисциплінованість, шанобливе ставлення до оточуючих.

Господарсько-побутова праця дошкільнят необхідна у повсякденному житті дитячого садка, хоча її результати в

порівнянні з іншими видами їх трудової діяльності і не такі помітні. Ця праця направлена на підтримання чистоти і порядку в приміщенні, на ділянці, допомогу дорослим при організації режимних процесів. Діти навчаються помічати будь-яке порушення порядку в груповій кімнаті або на ділянці і за власною ініціативою усувати його.

Господарсько-побутова праця спрямована на обслуговування колективу і тому містить в собі великі можливості для виховання дбайливого ставлення до однолітків. У старших групах дитячого саду господарсько-побутова праця ще більше збагачується за змістом, стає систематичною, багато в чому переходячи в постійні обов'язки чергових. Діти підтримують чистоту в кімнаті і на ділянці, ремонтують іграшки, книги, надають допомогу малюкам. Особливість господарсько-побутової праці старших дошкільників полягає в умінні самостійно організувати її: підібрати необхідний інвентар, зручно його розмістити, привести все в порядок після роботи. У процесі праці діти проявляють старанність, прагнення до хорошого результату, доброзичливо ставляться до однолітків.

Праця в природі передбачає участь дітей у догляді за рослинами і тваринами, вирощування рослин у куточку природи, на городі, у квітнику. Особливе значення цей вид праці має для розвитку спостережливості, виховання дбайливого ставлення до всього живого, любові до рідної природи. Вона допомагає педагогу вирішувати завдання фізичного розвитку дітей, вдосконалення рухів, підвищення витривалості, розвитку здатності до фізичних зусиль. Для старшої групи в куточку природи розташовують рослини і тварини, які потребують більш складних прийомів догляду, в городі висаджуються різні види овочів з різним терміном вегетації, що дозволяє зробити працю більш систематичною. Збільшується й обсяг дитячої праці.

Дошкільнята обприскують рослини з пульверизатора, змитають щіточкою пил з ворсистих листків, рихлять землю. За допомогою вихователя діти підгодовують рослини, перезаряджають акваріум, скопують землю на городі і в квітнику, висаджують розсаду, збирають насіння дикорослих рослин (для підгодівлі зимуючих птахів). У процесі праці педагог вчить дітей спостерігати за ростом і розвитком рослин, відзначати, які відбуваються зміни, розрізняти рослини за характерними

ознаками, листям, насінням. Це розширює їх уявлення про життя рослин і тварин, викликає живий інтерес до них.

Ручна праця - виготовлення предметів з різноманітних матеріалів: картону, паперу, дерева, природного матеріалу (шишок, жолудів, соломи, кори, кукурудзяних качанів, кісточок персика), непридатного матеріалу (котушок, коробок) з використанням хутра, пір'я, обрізків тканини і т.п. - здійснюється в старших групах дитячого саду. Все це робить великий виховний вплив на дітей, формує їхні естетичні почуття і морально-вольові якості.

Через основні форми організації праці дітей - доручення, чергування, колективну працю вирішується питання виховання працьовитості у дітей.

Доручення - це завдання, які вихователь епізодично дає одній або декільком дітям, враховуючи їх вікові та індивідуальні особливості, наявність досвіду, а також виховні завдання. Доручення є першою формою організації трудової діяльності. Доручення стають засобом формування у дітей звички до трудового зусилля, готують їх до чергувань.

Чергування - це форма організації праці дітей, що припускає обов'язкове виконання дитиною роботи, спрямованої на обслуговування колективу. У старшій групі індивідуальні доручення організовуються в тих видах праці, в яких у дітей недостатньо розвинені вміння, або тоді, коли їх навчають новим вмінням. Індивідуальні доручення даються також дітям, які потребують додаткового навчання або особливо ретельного контролю (коли дитина неуважна, часто відволікається), при необхідності індивідуалізувати методи впливу. Більшість доручень, що вже мали місце в середній групі, стають груповими, об'єднуючими від 2 до 5-6 учасників, тобто приймають колективний характер. У старших групах вводиться чергування в кутку природи. Чергові щодня змінюються, кожен з дітей систематично бере участь у всіх видах чергувань. Як правило, діти чергують вдвох. Ці ж завдання вирішуються через ознайомлення дітей з працею дорослих, через безпосередню участь дітей у посильній трудовій діяльності в дитячому садку і вдома. При цьому особливо підкреслюється роль ознайомлення з суспільною

спрямованістю праці, її соціальною значущістю, формується шанобливе ставлення до праці дорослих [2].

Висновки. Найважливішою умовою організації трудової діяльності дітей є планомірне, цілеспрямоване керівництво нею з боку вихователя. Від цього залежить чітка організація праці дітей, і те, чи матиме праця виховний вплив. Для того, щоб дитина реалізувала себе у праці потрібно створити для цього сприятливі умови, а саме: збільшити та урізноманітнити інвентар для кожної дитини, пошити фартушки і хустинки (для дівчаток); покращити куточок природи та оформлення його так, щоб дитині зручно було доглядати за ним, кожні два тижні поповнювати куточок новою кімнатною рослиною; збагачувати куточок дитячої літератури книжками про працю.

Організуючи трудову діяльність дітей дошкільного віку, педагог має бути особливо уважним до їх індивідуальних особливостей, сприяти виробленню індивідуального стилю трудової діяльності, оволодінню своєрідними прийомами роботи. Це забезпечить максимальне використання цінних особливостей характерів дітей, їх ставлення до праці, компенсує те, що перешкоджає успіху в роботі.

Праця є потужним джерелом загального розвитку дитини: у праці формується моральна вихованість особистості, розвивається стійкість поведінки, зібраність, дисциплінованість, ініціативність, уміння перборювати труднощі, прагнення добре виконати роботу. Тому особливе значення має формування у дошкільників соціально-психологічної готовності до праці – цілісної характеристики особистості, яка охоплює мотиваційні, когнітивні, емоційно-вольові, поведінкові якості, що забезпечують оптимальне функціонування її у певному трудовому колективі. Різноманітні компоненти соціальної готовності до праці неоднаково виявляються у різні вікові періоди, однак більшість з них закладаються у дошкільному дитинстві.

Список використаних джерел

1. Аламакаєва О.В. К.Д. Ушинський про естетичне виховання дітей дошкільного віку: матеріали Всеукраїнських науково-практичних читань студентів і молодих науковців, присвячені педагогічній спадщині К. Д. Ушинського / М-во освіти

і науки України, Південноукраїнський держ. пед. ун-т імені К. Д. Ушинського. – Одеса, 2003. – С. 18-20.

2. Ушинський К.Д. Праця в її психічному і виховному значенні // Ушинський К.Д. Вибрані педагогічні твори: В 2-х т. Пер. з рос. / Редкол.: В.М. Столетов (голова) та інші. - К.: Рад. школа, 1983. - (Пед. б-ка)

3. Ушинський К.Д. Про народність у громадянському вихованні // Вибрані твори: В 2-х т. – Т. 1. – К., 1983.

4. Федорова М.А. Виховання працелюбності як особистісної цінності у дітей дошкільного віку у процесі трудової діяльності // Духовно-моральне виховання і професіоналізація особистості: виклики ХХІ століття. Матеріали VII Міжнародної науково-методичної конференції / Інститут інноваційних технологій і змісту освіти МОН України, Академія міжнародного співробітництва з креативної педагогіки / М.А. Федорова. – Київ – Вінниця, 2010. – С. 186 – 190.

Іванова Людмила Юрїєна,

вихователь дошкільного
навчального закладу
№ 29 «Ранкова зірка»,
м. Хмельницький

ПРАВОВЕ ВИХОВАННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ

Стратегія розвитку національної системи освіти повинна формуватися адекватно сучасним інтеграційним процесам, інтегрування національної системи освіти в європейській і світовий освітній простір. На сучасному етапі розвитку суспільства право не тільки охоплює більшість сфер людської життєдіяльності, а й розширює межі своєї дії в міру ускладнення суспільних стосунків.

Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року, схвалена Указом Президента України від 25 червня

2013 року №344/2013, визначає стратегічні напрями державної політики у сфері освіти: реформування системи освіти, в основу якої покладатиметься принцип пріоритетності людини; модернізація структури, змісту та організації освіти на засадах компетентнісного підходу; побудова ефективної системи національного виховання, розвитку і соціалізації дітей та молоді [5].

Наголошено, що зусилля органів управління освітою, науково-методичних служб за підтримки всього суспільства та держави повинні бути зосереджені на реалізації стратегічних напрямів розвитку освіти, подоланні наявних проблем, виконанні перспективних завдань, серед яких: побудова ефективної системи національного виховання на засадах загальнолюдських, полікультурних, громадянських цінностей, формування соціально зрілої творчої особистості, громадянина України і світу; посилення мовної, інформаційної, правової підготовки учнів та студентів [5].

З метою підвищення рівня правової освіти населення, створення належних умов для набуття громадянами правових знань, а також забезпечення їх конституційного права знати свої права та обов'язки Указом Президента України від 18 жовтня 2001 року затверджено Національну програму правової освіти населення, де ставиться завдання правового виховання населення взагалі і підрастаючого покоління зокрема. Метою Програми є підвищення загального рівня правової культури та вдосконалення системи правової освіти населення. Визнання правової освіти населення одним із основних чинників формування високої правосвідомості та правової культури всього суспільства зобов'язує заклади освіти опікуватись правовою освітою громадян України.

З метою реалізації вимог ст. 57 Конституції України, поглиблення в місті Хмельницькому діяльності з правової освіти, виховання громадян у дусі поваги до закону, забезпечення прав і свобод людини, розглянувши пропозицію виконавчого комітету, клопотання Хмельницького міськрайонного управління юстиції, враховуючи Указ Президента України від 18.10.2001 N 992/2001 «Про Національну програму правової освіти населення», керуючись Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні», міська рада рішенням п'ятої сесії від 16 березня 2016 року № 6 вирішила

ЗМІСТ

Абрамович Г.М., Лисенко Є.М., Софіян Л.Г. Використання традицій української фаміліології та дитинознавства в сучасному освітньо-виховному просторі....	3
Алешко В.Ф., Бродовська А.М. Використання ідей В.О. Сухомлинського в екологічному вихованні дітей дошкільного віку	14
Арсєєва А.Ю. Зміст і форми взаємодії ДНЗ і сім'ї в організації образотворчої діяльності дошкільників	22
Балаш С.М. Формування основ екологічної свідомості в дітей дошкільного віку	27
Бацура М.М., Розгон В.В. Підготовка майбутніх фахівців дошкільної освіти до професійної діяльності	37
Бугайчук А.А., Пісоцька А.С. Використання ейдетики в процесі підготовки дітей до школи	43
Верхогляд Н.О. Формування музикальності дошкільників у співі	49
Вовчок А.В., Брижак К.Ю. Особливості формування здорового способу життя у дітей передшкільного віку	56
Волощак О.М. Вплив освітнього середовища ВНЗ на формування професійної компетентності майбутніх учителів початкових класів	63
Герасимчук В.Ю., Пісоцька А.С. Теоретичні аспекти фахової підготовки майбутніх вихователів до професійної діяльності	70
Головко О.Я. Формування картини світу дітей старшого дошкільного – молодшого шкільного віку засобами родинно-побутової культури українців	77
Гонда О.В., Розгон В.В. Використання методу екологічної стежини в процесі формування екологічної свідомості дітей старшого дошкільного віку	82
Гринько В.І. Малюємо без пензлика	88
Дешко М.-Х.В., Чекан О.І. Взаємодія інститутів суспільного та родинного виховання дітей дошкільного віку	91
Дутчин У.В. Психолого-педагогічні аспекти професійної підготовки студентів до формування основних рухів у дітей дошкільного віку	98
Жук О.М. Коректурні таблиці як засіб стимулювання креативності дітей	104
Зданевич А.В. Використання особистісно орієнтованих технологій у фаховій підготовці майбутніх вихователів до роботи з різними категоріями дітей	110

Зеленяк В.С., Попович О.М. Виховання працелюбності дошкільників у творчій спадщині К.Д. Ушинського	117
Іванова Л.Ю. Правове виховання дошкільників	124
Кім Г.І., Слівінська Т.О. Педагогічна діагностика математичної компетенції дітей старшого дошкільного віку..	134
Колесніченко Н.О. Корекційно-розвивальна робота з дітьми третього року життя із затримкою мовленнєвого розвитку	144
Коляденко О.М. Професійна рефлексія як чинник майбутнього педагога	152
Корінчук І.О., Фроленкова Н.О. Проекологічна освіта дітей дошкільного віку: дефінітивно-понятійний вимір проблеми	162
Костенко А.Б. Краєзнавство в теорії та практиці сучасної дошкільної і початкової освіти як чинник патріотичного виховання дітей	168
Крутії К.А. До питання розвитку мовних і мовленнєвих здібностей у дітей дошкільного віку	172
Кукурудза К.В. Організація професійного самовиховання майбутніх фахівців дошкільної освіти	179
Курман М.Р. Формування пізнавальної активності дітей раннього віку	184
Кусяк О.Р. Особливості прояву педагогічної рефлексії вихователів дитячих дошкільних установ	188
Кушпа І.Б., Скоморовська І.А. Формування у дошкільників готовності до шкільного навчання як фактор попередження їхньої неуспішності	198
Лажко І.А., Федчишина Т.Л. Особливості формування ціннісних орієнтацій у дітей дошкільного віку..	203
Луцьо А.І., Атрощенко Т.О. Полікультурне виховання дітей дошкільного віку в дошкільних навчальних закладах	208

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України
Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія
Факультет дошкільної освіти
Кафедра дошкільної педагогіки, психології та фахових методик

Науково-методичне видання

Збірник наукових праць

16 січня 2017 року

А 43 Актуальні проблеми дошкільної освіти в Україні: збірник наукових робіт / Укладачі Зданевич Л.В., Машкіна Л.А., Миськова Н.М., Пісоцька Л.С. – Хмельницький: ХГПА, 2017. – Вип. 13. – У 2-х ч. – Ч.І. – 216 с.

Відповідальні за випуск – Пісоцька Л.С., декан факультету дошкільної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент; Зданевич Л.В., завідувач кафедри дошкільної педагогіки, психології та фахових методик, доктор педагогічних наук, професор

За зміст статей і правильне цитування відповідальний автор

Комп'ютерний набір та оформлення: Миськова Н.М.

Відповідальний редактор: Машкіна Л.А.

Надруковано з оригінал-макетів авторів

Набір здійснено в інформаційно-методичному центрі
зі спеціальності «Дошкільна освіта»
Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії

29013, м. Хмельницький, вул. Проскурівського підпілля, 139

